

כ"א אייר ה'תש"פ 15.5.20

מגזין מס' 576

ערב שבת פרשת בהר-בחוקות

קשר-שבועי מאת הרב יאיר כלב

החיים כסגן א

יציאת מצרים ברוחניות

ג. ה'המתקה' - גאולת האדם הפרטית (הבאה מלמעלה לאחר ולפי ערך יגיעתו לצאת ממיצריו בכוחות עצמו). אם חפצי חיים אנו, מחוייבים אנו לדעת ולהפנים כי בבואנו לצאת ממצבנו הטבעי ה'ילדותי' שמצד 'מוחין דקטנות' (המאופיין בתנועת הנפש של "תנו לי, תנו לי", "אני המרכז והכל סביבי"), הנה בטרם מגיעים אנו אל הבגרות הבשלה שמצד 'מוחין דגדלות' (חיים המתנהלים כבר בהרמוניה עם המציאות, ועל כל פנים פטורים ממעמסם הכבד של ויכוחים פנימיים מול כללי החיים), שומה עלינו לעבור דרך שלב הכנעת הישות - היא התמסרותנו הגמורה לשרת בקבלת עול את ה'נכון בגלל שהוא נכון'.

התקדמות בהליכה לאחור

עיקר העבודה הנדרשת מן השואף לחירותו היא עבודת ה'אתכפיא' (חינוך האדם את עצמו בדרך כפייה וקבלת עול, כביטוי להתבטלותו מרצון לצווי החיים) - שענינה "לא בא לי... אבל אני הולך על הנכון". וכדוגמת המתקדם בהליכה לאחור לעבר מטרתו: אף שפניו, לשון פנימיות (דהיינו תשוקותיו ורצונותיו שמצד מצבו הקודם ה'ילדותי'), מופנים ונמשכים בטבעם אל רגילותו המוכרת... בכל זאת, בפועל, אין הוא מתחשב בזה ובוחר לדבוק דוקא במעשים המקרבים אותו בהתמדה אל מבוקשו.

כל תהליך אמיתי של תיקון וחינוך עצמי פנימי בנפש האדם הוא בחינת 'יציאת מצרים' ברוחניות. כל עוד שבוי האדם בהרגלים הזועקים לשינוי, הרי ששרוי הוא בבחינת עוני 'מצרים', לשון מיצר וגבול (ובלשון החסידות: מצב של 'מוחין דקטנות'). ואילו הזוכה להשתחרר מטבעו והרגליו השתחררות גמורה, חי הוא בבחינת 'ארץ ישראל' - ארץ טובה ורחבה' (מצב של 'רחבות וגדלות המוחין'). אמנם בתווך, בין שני המצבים - 'ארץ מצרים' ו'ארץ ישראל' - מפריד המדבר הגדול...

כשם שביציאת בני ישראל מארץ מצרים לא ניתן היה לדלג בבת אחת מן הקצה אל הקצה, וקודם ביאתם לארץ המובטחת הוכרחו לעבור דרך 'מוצע בינתיים', הוא המדבר... כך גם ביציאת מצרים הרוחנית הנתבעת מן האדם בכל דור ודור.

אי אפשר לו לאדם להתבגר (לקחת אחריות) בבת אחת. אין פתרונות פלא! יציאת מצרים הרוחנית, בכללות ופרטות חיי האדם, הינה לעולם תהליך מתמשך הכולל שלושה שלבים:

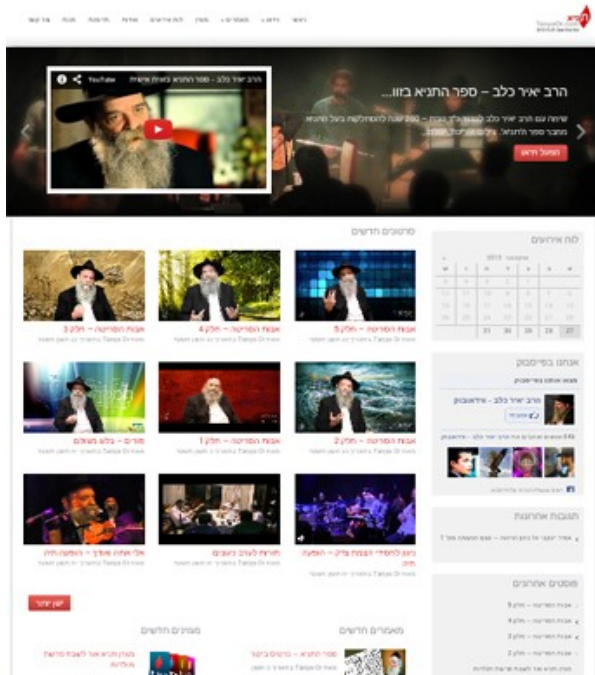
א. ראשית העבודה, 'הכנעה' - התעוררות האדם להודות בחולשותיו ולהכיר בצורך לתקן (התעוררות הבאה בדרך כלל על כרחנו מלמעלה);

ב. שלב הביניים, 'הבדלה' - עבודת האדם בכוחות עצמו להסיח דעתו מה'בלתי רצוי' לטובת ההתמקדות ב'רצוי';

לוח שיסורים

**שימו לב: השבוע השיעור השבועי יתקיים ביום שני
ערב ל"ג בעומר בשעה 21:00 בשידור חי בדף
הפייסבוק של עמותת תניא. לאחר השידור החי
השיעור מועלה ליוטיוב ולאתרנו:**

www.tanyaor.com

התחדשנו!

בוטאו לבקר
באתר המשודרג

www.tanyaor.com

לחיות עם הזמן... (אדמו"ר הזקן) - היינו שבכל זמן וזמן מתרחשת פתיחת שער רוחני, דרכו יורדים לעולם הזה אור ושפע מיוחדים, אשר יש להכין כלים כדי לקלוט 'גשמי ברכה' אלה ולתרגמם למעשים עד אשר תואר, באופן ממשי, סביבתנו המיידית בגוון המסוים של נתינת הכח הטמונה באותו זמן.

ל"ג בעומר

הסכות ומנהגים

בל"ג בעומר אין אומרים תחנון; אין מסתפרים ביום זה, מלבד תספורת מצוה לילדים; מרבים בו בנתינת צדקה בהוספה מיוחדת; ביום זה מודגשת במיוחד ההשתדלות בענין 'אהבת ישראל'.

יש נוהגים להדליק ריבוי נרות בלילה בבית הכנסת (ובארץ הקודש נהגו הכל ב'הדלקות' פומביות) ועושים שמחה "בכל לב ונפש". וכנודע רצונו של רבי שמעון בר יוחאי (רשב"י) שישמחו ביום זה.

נהגו לאכול ביצים בל"ג בעומר. בבית אביו של הרבי מליובאוויטש נהגו לאכול חרובים, לזכר החרובים שמהם ניזונו רשב"י ורבי אלעזר בנו במהלך י"ג השנים ששהו במערה.

ל"ג בעומר הוא יום מסוגל להתעוררות ולהוספה בגילוי והפצת פנימיות התורה, שבדורות האחרונים נתגלתה בהבנה והשגה ע"י תורת חסידות חב"ד.

מנהג שפשט בדורות עברו בכל תפוצות ישראל: ביום ל"ג בעומר היו אוספים את הילדים, ומספרים להם מעניני היום, אודות רשב"י וכו'. אחר כך היו יוצאים עמם אל השדה, והקטנים שבהם, גם הבנות, היו יורים חצים בקשת, והגדולים היו משמחים את לב הילדים במיני מתיקה.

בימינו עורכים תהלוכות וכינוסים לילדי ישראל ברוב עם ובפרסום גדול, בכל אתר ואתר. הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו היה נוכח בתהלוכות ובכינוסים, מעודד את המשתתפים ואומר לפני הילדים שיחה מיוחדת בעניני היום. בשיחותיו היה מדגיש כי רשב"י נמצא בתהלוכות.

ענינו של רשב"י – המשכת אלוקות בגילוי

האור העולה על כולנה

מבואר בפנימיות התורה כי שעת הסתלקותו של צדיק היא נקודת השיא של שליחותו עלי אדמות. כל עניני עמלו ועבודתו "אשר עבד כל ימי חייו" מתקבצים ונכללים בסיום וגמר פעולת נשמתו בגוף הגשמי.

גם אם נותרו אי אלו ענינים שבגינם צריכה הנשמה לירד שוב לעולם הזה ולהתלבש בגוף אחר כדי להשלים

שליחותה בגלגול נוסף, מכל מקום יום ההסתלקות הוא גמר העבודה שהיתה מוטלת עליה לפעול, על כל פנים בגוף הזה. ומצד זה ישנה מעלה מיוחדת ביום הסתלקות הצדיק, יתירה על מעלות כל מעשיו ופעולותיו "כל ימי חייו" – היא מעלת התקבצותן והתכללותן של כל העבודות יחד.

יתירה מזו, בשעה שמתקבצות כל העבודות יחד,

נשמתו לראות אלוקות בגילוי.

ולכאורה, מכיון שאפילו 'חיות הקודש' (מדרגה נעלית במלאכים) אינן רואות - איך יתכן שצדיקים במיתתם רואים? ואם זהו מצד מעלת הנשמות על המלאכים - היו הנשמות צריכות לראות גם כשחיות הן בתוך גוף? אלא שעל פי האמור מובן הדבר. בשעת ההסתלקות מתחדשת מעלת ה'סך הכל' (התקבצות כל העבודות יחד) ו'האור העולה על כולנה', מעלה שאליה אפשר להגיע רק בגמר העבודה.

יום שמחתו של רשב"י - למעלה מענין הגלות

על פי זה יובן המסופר בכתבי האריז"ל אודות ר' אברהם הלוי (מ'גורי האריז"ל) שהיה אומר בכל יום תפילת "נחם" (קינה על חורבן ירושלים, הנאמרת ביום ט' באב), לפי שהיה מקונן ביותר על חורבן בית המקדש ומשתוקק ונכסף לבניין הבית השלישי במהירה. ואולם, עם כל גדלותו וכוונתו הטהורה, הנה כשאמר "נחם" גם ב"ג בעומר במירון, הקפיד עליו רשב"י והדבר הזיק לו.

ומבאר אדמו"ר הזקן, שישנן נשמות יחידי סגולה שלגביהן לא היה כלל ענין החורבן. ואחד מגדולי ישראל אלה הוא רשב"י.

ובהגיע יום הסתלקותו, שעה שמתקבצים יחד כל מעשיו ותורתו ועבודתו שפעל רשב"י כל ימי חייו, ומתחדש ונוסף עליהן ה'אור העולה על כולנה' - הרי שביומו הגדול הזה מאירה דרגת האלוקות שלמעלה לגמרי מענין החורבן. ונמצא שאין ראוי להצטער ולקונן ב"ג בעומר על החורבן ובפרט ליהודי צדיק וקדוש כר' אברהם הלוי, שבהיותו מתלמידי האריז"ל הרי ידע היטב גודל ענין ההסתלקות וגמר העבודה כנ"ל, וגם ידע ענינו ומעלתו של רשב"י.

והביאור בזה. ענינו של רשב"י היה להמשיך "סתים

מתוסף אור נעלה ומופלא אשר הוא למעלה מכולן יחדיו.

כמו למשל, בשעה שמתקבצות יחד כמה אותיות, אזי לבד זאת שלכל אות ישנו פירוש וענין בפני עצמו, הנה כאשר מצרפים יחד כמה אותיות ונעשית תיבה (מילה), הרי שמתוסף דבר חדש - הכח המצרף את האותיות, תוכן התיבה, האור העולה על כולנה.

וכמו כן כשמצטרפים עשרה מישראל יחד, שבכל אחד מהם ישנה נפש אלוקית, אזי מתוסף ענין חדש - בחינת השראת השכינה על עשרה מישראל.

שעת ההסתלקות - גמר העבודה

על פי זה יובן גם ענינו של ל"ג בעומר, יום הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי. ככל שגדלה מעלת עבודת רשב"י בחייו [שאמר "בחד קטירא אתקטרנא, ביה אחידא, ביה להיטא" (בקשר אחד הנני קשור תמיד בבורא עולם, בו אחוז, בו להוט)], הרי המעלה שנפעלה ביום הסתלקותו גדולה עוד יותר, מצד מעלת ה'סך הכל' ומעלת ה'אור העולה על כולנה'.

וזוהו גם כן מה שמצינו בנוגע למשה רבינו: "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד", ורק בשעת הסתלקותו זכה גם לשער החמישים, שער הנו"ן, שעה שעלה אל "הר נבו", הר ש(האות)-נו"ן בו.

על פי זה יובן מאמר המדרש על הפסוק "כי לא יראני האדם וחי", שאפילו 'חיות הקודש' (הנרמזות במילה "וחי" שבפסוק), הגם שאין להן גוף גשמי, אינן יכולות לראות את האור האלוקי בגילוי להיותן "תחת הרקיע". ויתירה מעלת הצדיקים, ש"בחייהם אינם רואים" אבל במיתתם רואים. היינו, אף שמצד מגבלות הגוף אין בכח האדם (אפילו הוא צדיק גמור) להכיל את אמיתת 'ראיית האלוקות' בעודו בחיים (נשמה בתוך גוף), מכל מקום בשעת יציאת נשמת הצדיק מכבלי גופו הגשמי, זוכה

ככל שמתבררים ומתבהרים בהכרתו עניני הגאולה האמיתית והשלימה (תמצית ושלימות כל המטרות הנשגבות כולן), ננסכים בו מלמעלה כוחות ושאר רוח "לבז" ("ותשחק") לכל המניעות מבית ומחוץ, ומתגלים אצלו תעצומות הנפש לדלג, ללא חת, מעל כל המשוכות והמכשולים שבדרך].

למשמע דבריו נתחזקו תלמידיו, ואיש מהם לא נטל מדינרי הזהב. דברי רשב"י חידשו בהם כוחות להתגבר על פיתויי היצר וקשיי הגלות ורעננו יכולתם להתמקד במשנה מרץ בעבודתם הפנימית.

צדקת רשב"י מגינה על כל הדורות עד ביאת משיח

בהמשך לזה מסופר במדרש מעשה נוסף: האמורא ר' שמעון בן חלפתא (שחי ופעל לאחר זמנו של רשב"י) היה עני מרוד וידו לא השיגה להוצאות שבת ויום טוב. התפלל ר' שמעון וביקש מזור למצוקתו וניתנה לו אבן טובה מן השמים. מכרה ר' שמעון והיה לו על הוצאות שבת ויום טוב.

בראותה זאת אמרה לו אשתו: הרי בשל נס העושר הגשמי, "יהא שולחנך (הרוחני) חסר ושולחן חברך מלא".

קיבל ר' שמעון בן חלפתא דבריה והתפלל כי יקחו ממנו את העושר הגשמי. והנה, מן השמים חזרו ונטלו ממנו את העושר הבלתי צפוי שניתן לו.

ומסיים המדרש: "רבותינו אמרו, הנס השני גדול מן הראשון", כי "משמיא מיהב יהבי, משקל לא שקלי" (מלמעלה נותנים אך לא נוטלים - אין מוציאים את הטובה מידי מי שקיבלה).

וצריך להבין: מדוע למדו חז"ל במדרש שגדול הנס השני רק מן המעשה של ר' חלפתא, ולא למדוהו מסיפור המעשה בדינרי הזהב. שהרי כשהתגברו תלמידי רשב"י

דאורייתא" ב"גליא דתורה" (לגלות 'סתרי תורה' בתוך ה'פשט', הוא ה'נגלה' של התורה), ועל ידי זה גם ב"גליא" שבעולם. ואף שהיו עוד כמה תנאים ואמוראים יחידי סגולה שעסקו בחשאי ובחדרי חדרים בפנימיות התורה, מכל מקום, ייחודו של רשב"י ויחידושו הגדול היה שהמשיך זאת בגילוי בעולם.

ומכיון שהמשיך "אילנא דחייא" (עץ החיים - פנימיות התורה) בגילוי בעולם (שזהו מעין אופן ההנהגה שתהיה לעתיד לבוא בימות המשיח ותחיית המתים, שאז תהיה האלוקות בגילוי גמור בעולם הזה הגשמי), הרי שלגבי דרגתו זו של רשב"י, ובפרט ב"ג בעומר יום הסתלקותו וגמר עבודתו, אין שייך כלל ענין של חורבן וגלות.

רמזים נפלאים בלשון המדרש

ובזה יובן מה שמצינו במדרש סיפור אודות אחד מתלמידי רשב"י שיצא למקום אחר ונעשה עשיר. כשחזר התלמיד, חלשה דעתם של שאר התלמידים (- שנתקנאו בחברם שנתעשר ורפתה יכולתם להתמקד בעבודתם הפנימית). כשראה רבם מצוקתם, פעל לנסוך בהם כוחות מחודשים. ומספר המדרש שהוציאם רשב"י ל"בקעה שעל פני מרון" ("הר נבו" של רשב"י) - ואמר: "בקעה בקעה, המלאי דינרי זהב". כשנתמלאה הבקעה בדינרי זהב, אמר לתלמידיו: יכולים אתם ליטול מהדינרים כרצונכם, אלא שזאת עליכם לדעת - מי מכם שיבחר בעושר הגשמי, יאבד בזה את עושרו הרוחני.

[אשר זוהי משמעותו הפנימית של הכתוב "ותשחק ליום אחרון" - והוא על דרך הביטוי העממי "צוחק מי שצוחק אחרון". זה אשר (בעודו בגלות) מוסר נפשו לצאת מהגבלותיו, ולמרות כל הקשיים מתבונן בהתמדה להחיות בדמיונו את ציור הגאולה ("יום האחרון"), אזי

של ההנהגה העליונה היה ניכר בגלוי בזמן שבית המקדש היה קיים, ויחזור להיות ניכר בתכלית השלימות בימות המשיח ותחיית המתים.

לגבי רשב"י, שהיה בדרגה שלמעלה מענין החורבן, אין זה חידוש כלל שהיה ביכולתו להמשיך, על ידי פנימיות התורה שהתגלתה על ידו, שפע גשמי של דינרי זהב גם בזמן הגלות (שאין ניכרים סדרי ההנהגה העליונה בגילוי לשאר בני האדם). עיקר החידוש היה שהמשיך זאת לא רק עבורו, וכיוצא בו יחידי סגולה, אלא גם עבור תלמידיו שמצד עצמם לא היו שייכים כלל לדרגה זו.

[והראיה לכך שתלמידי רשב"י היו עדיין במעמד ומצב שהגלות תופסת אצלם מקום – מזה גופא שנגע להם כל כך ענינים גשמיים, עד שפעל בהם הדבר חלישות הדעת. ולעתיד לבוא לא יהיה שייך כלל ענין זה. וכמו שכתב הרמב"ם שזה ש"נתאוו... (חכמי כל הדורות) לימות המשיח", אינו מצד העושר הגשמי, שאכן יהיה אז בריבוי מופלג, כי אם מצד שיהיה הגשמי טפל לרוחני ובני אדם יסתפקו במועט אף שכל המעדנים יהיו מצויים כעפר].

ואף על פי כן מצד גילוי פנימיות התורה היה בכח רשב"י לפעול ההמשכה גם עבורם, (כי בכח לימוד ה'נסתר' יכלו גם הם, מבלי הבט על מעמדם ומצבם, לטעום מעין 'לעתיד לבוא'). ויתירה מזו, מכיון שפנימיות התורה ממשיכה אלוקות בעולם בגילוי לכל, הרי שגם תלמידי רשב"י (שבכל הדורות) יכולים לפעול ההמשכות הבאות על ידה.

ועוד יש לדייק בלשון "בקעה" שבסיפור, שאף ב"בקעה", המרמזת למקום נמוך (גם) ברוחניות, המשיך רשב"י את אופן ההנהגה דלעתיד לבוא.

על תשוקתם לעושר גשמי, מן הסתם ודאי חזרו ונטלו מלמעלה את דינרי הזהב?

ועוד, במדרש (פרשת נח), בין מעלותיו של רשב"י, מציינים חז"ל כי בימיו לא נראתה הקשת המשמשת אות שלא יהיה יותר מבול (די היה בצדקת רשב"י כדי להגן על כל אנשי דורו מפני המבול). ומסופר שם אודות המעשה בדינרי הזהב, מבלי לציין שחזרו ונטלו מלמעלה. ולכאורה אינו מובן: מדוע אין המדרש מונה בין שאר מעלותיו של רשב"י גם את מעלתו זו?

על פי האמור יובן הדבר. מכיון שענינו של רשב"י היה להמשיך פנימיות התורה בגלוי בעולם (שגם עתה, בזמן הגלות, תומשך אלוקות בגילוי בעולם הגשמי), הרי שאין לשבחו על יכולתו לחולל נסים המשדדים את הטבע. מעלתו המופלאה של רשב"י היתה דוקא יכולתו להמשיך אלוקות בעולם הגשמי בעודו במעמדו ומצבו הנחות. לזכרו מבלי לשברו, ובזה דוקא להכשירו לגאולה (כדלקמן).

פנימיות התורה – טעימה מעין לעתיד לבוא

התורה היא מקור כל ההמשכות, הרוחניות וגם הגשמיות. זהו שכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר גו'", "בשמאלה עושר וכבוד", ומכל שכן בימינה, כדרשת רז"ל. וכן בפרשת 'בחוקותי' נאמר "אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם גו'", וכמאמר הגמרא "חטים ככליות" (גרעיני חיטה גדולים). מבטיחה התורה כי הליכת האדם בדרכי ה' ממשיכה לו ברכה גם בגשמיות, וכמאמר אדמו"ר הרי"צ "הקדוש ברוך הוא אינו נשאר חייב" (על דרך "טוב שם משמן טוב" – כאשר מנהיג האדם עצמו בדרכי אמת, צדק ויושר, נותנים בו הבריות אמון וסוחרים עמו. ונמצא כי **ציות האדם לציווי האלוקי מצליח דרכו גם בגשמיות**). סדר זה

להמשיך את הגאולה אל תוך גדרי הגלות

על פי האמור יובן מדוע אין מוזכרת במדרש פעולת רשב"י שחזרו מלמעלה ונטלו את דינרי הזהב. כי הפלא שחזרו ונטלו מלמעלה הוא מצד שינוי הסדר ב'עליונים', והרי לא זהו ענינו של רשב"י (אף שבדרגות של נסים היה זה נס נפלא יותר). ענינו של רשב"י הוא להמשיך כאן למטה, על ידי פנימיות התורה, את אופן ההנהגה דלעתיד. והמשכה זו נעלית לאין ערוך מאופן ההנהגה דניסים השוברים את הטבע בלבד. המשכה זו של רשב"י חודרת את התחתון מצד עצמו לרוממו ולהאירו (מבלי לשוברו) כפי שהוא במעמדו ומצבו הגשמי.

וזהו שאמר רשב"י כי בכחו להגן על כל הדורות עד ביאת המשיח. כיון שלרשב"י (שהיה ניצוץ משיח) ולפנימיות התורה ישנה שייכות למלך המשיח, שיגאלנו ע"י המשכת אלוקות בגילוי אל תוך עולם שכמנהגו נוהג, בעודו שרוי בגדרי הגלות.

כידוע, בכל שנה חוזרים ונעשים כל הענינים שהיו בפעם הראשונה. כשם שבכל ט"ו בניסן – מאיר הענין של יציאת מצרים, ובכל חג שבועות – הענין של מתן תורה (וכיוצא בזה בכל שאר המועדים, ימי הילולא וכו'), כך גם בכל ל"ג בעומר, חג מתן תורה של פנימיות התורה – מאיר ענינו של רשב"י, היא ההנהגה דלעתיד לבוא.

רשב"י פתח את הצינור לענין זה (המשכת סתרי תורה, עניני אלוקות, כאן למטה) ומסר זאת לתלמידיו ולדורות שלאחריו, והכניס זאת בפנימיות התורה, שבדורות האחרונים נתגלתה בהבנה והשגה ע"י תורת חסידות חב"ד.

וענין זה של המשכת אלוקות בעולם בגילוי לכל, מאיר בתוקף גדול בפרט בדור האחרון, "דרא דמשיחא". על דורנו זה שהוא בדוגמת "דרא דרשב"י", אמר התנא האלוקי, שהצימאון לאלוקות יגבר אצל כולם כל כך, עד שאפילו "רבייא" (תינוקות) יעסקו בפנימיות התורה. ואין מדובר דוקא בתינוקות ממש, כי אם גם באנשים מבוגרים (אשר הם כתינוקות בידיעת התורה).

זהו שכתב הבעל שם טוב הקדוש במכתבו הידוע: שכשעלה להיכלו של משיח ושאלו – אימתי קאתי מר? (מתי יתגלה כבודו?), נענה "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה".

ע"י הפצת מעיינות תורת החסידות (לימוד פנימיות התורה בהבנה והשגה) לכל שדרות העם, ועד לאנשים ומקומות שהם בבחינת 'חוצה' לגבי תורת ישראל – פועלים המשכת כל ההשפעות העליונות, גם בגשמיות, בטוב הנראה והנגלה. ועוד, והוא העיקר – הפצת המעיינות מזרזת ביאתו של 'גואל צדק' אשר יוליכנו קוממיות (בקומה זקופה) לגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

(מעובד מתוך התוועדות שבת בהר-בחוקותי ה'תשט"ז)

הסיפור השבועי

מהפך בלבבות

גם הפעם נפלו האזהרות על אוזניים ערלות. האיש גיחך בלעג למשמע האיומים, וכאשר המשמש חזר בשלישית על דבריו, התחלפה הזחיחות של המלשין בחימה גדולה.

הוא הסתער על השמש והיכה אותו מכות נמרצות. באה השבת. המלשין הקפיד לפקוד את בית הכנסת מדי שבת בשבתו. כעת עמדו איומיו של הרב למבחן. המלשין סימן לגבאי להעלותו לתורה, וזה לא העז לסרב לבקשתו. אלא שאז, בטרם בירך את הברכה, עלה הרב אל הבימה והוכיח אותו נמרצות: "רשע שכמותך! מסרב לדין תורה ומעז לעלות לתורה!?"

פני המלשין חוורו. בלי אומר ודברים ירד מבימת הקריאה, ופסע בשתיקה אל מקומו. תחילה כבש את כעסו, אולם כשהתיישב במקומו סינן בזעם: "אני אנקום בו!"

עברו כמה ימים והרב כובד בסנדקאות בברית מילה בכפר סמוך. הרב יצא לדרכו, מלווה בשניים מתלמידיו, אחד מהם רבי נחום לעווי משאדיק. באמצע הדרך זיהו התלמידים ממרחק את המלשין רוכב על סוסו ודוהר לעברם. "רבי!", קראו התלמידים בחרדה, "המלשין מבקש לפגוע בנו!"

הרב ביקש מהעגלון לעצור את העגלה. הוא ירד ממנה, עמד בלי נייע שקוע במחשבותיו. רגעים ארוכים חלפו, כאשר המלשין והרב עומדים זה מול זה בלי אומר ודברים. ואז החל המלשין להצעיד את סוסו לעבר הרב. לבם של התלמידים החסיר פעימה. המתח היה גדול. האם ימש האיש השפל הזה את איומיו ויהין לפגוע ברבם האהוב?

ואולם למרבה ההפתעה עצר הרוכב, ירד מסוסו, ניגש אל הרב ובמבט מושפל אמר: "האם תרשה לי להכות את תלמידיך?"

היהודי ניצב בפתח חדרו של רב העיר, בגדיו מוכתמים בחלמוני וחלבוני ביצים. "רבי", רעד קולו, "זה עתה חוויתי את פגיעתו הרעה של המלשין!"

בדמעות רותחות תיאר האיש את שאירע. הוא בא מהכפר הסמוך ובידו סל מלא ביצים, למוכרן בשוק. עם כניסתו לעיר פגע בו המלשין.

פניו של הרב נפלו למשמע זהותו של התוקף. זה היה איש רע מעללים, שהטיל את חיתתו על בני המקום. כל מי שעמד בדרכו קיבל עלילה שהוגשה לשלטונות, ומצא את עצמו מסובך בחקירות ובמשפטים. קרבנותיו נאלצו לנשוך שפתיים ולתת לו את מבוקשו.

היהודי ניסה לחמוק מהמלשין, אך הלה חסם את דרכו והניח את ידיו על סל הביצים. הרמז היה ברור: הסחורה הזאת שייכת לי.

באין ברירה נאלץ היהודי לשאת את הביצים אל ביתו של המלשין. שם העז וביקש בשפה רפה את מחירן. בתגובה תפס המלשין את סל הביצים והטיח את כל תכולתו באיש האומלל.

"אני מבקש לזמן אותך לדין תורה אצל הרב!", חתם היהודי את דבריו.

פניו של הרב התכרכמו למשמע התיאור הקשה. הרב ציווה על משמשו לצאת מייד ולזמן את המלשין לדין תורה, מול תביעת הממון שהוגשה נגדו.

"מה!?", נהם הלה כחיית טרף למשמע דברי השמש. "לבוא לדין תורה! צא מביתי מייד!", שאג בחמת זעם והניס את המשמש ממפתן דלתו.

המשמש חזר ובפיו תשובת הנתבע. "גש אליו שנית", הורה הרב בפנים חמורות סבר, "ואמור לו שאם לא יציית ויתייצב כאן מייד – ינודה מקרב הקהל!"

"חס וחלילה!", הזדעק הרב.

"מכה אחת קטנה", התחנן האיש בנימה כנועה, שלא אפיינה את דיבורו הבוטה.

"בשום פנים!", פסק הרב בהחלטיות.

"יריקה כלפיהם!", הפציר המלשין.

"לא בא בחשבון", חתם הרב את הדיון המוזר.

פתאום פרץ האיש בבכי. כל גופו היטלטל ברעד בלתי נשלט. "רבי", נקטע קולו, "מחל לי על הצער ועוגמת הנפש שגרמתי לך!".

"עליך לשלם על הנזק שגרמת ליהודי. פייס אותו על הבושה שגרמת לו, ואז אסלח לך!", נענה הרב.

האיש הוציא מכיסו עשרה רובלים, נתן אותם לרב ואמר: "אנא, תנו זאת ליהודי כפיצוי על הנזק שנגרם לו.

את העודף ישמור אצלו, תמורת הצער שהצטער". הרב ניאות ומחל למלשין.

הרב ותלמידיו המשיכו במסעם לברית המילה. "מה אירע שהמלשין הפך את עורו ונתקף הרהורי חרטה?", שאל רבי נחום.

הרב השיב: "למדתי מרבתיי שאין מצוקה שפתרונה אינו מצוי בתורתנו הקדושה. עלה במוחי הפסוק 'כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם'. התחלתי לפשפש בתוכי: אולי גם בלבי יש שנאה כלפיו? התחלתי לנסות ללמד זכות עליו, כדי להפיג את כעסי עליו. מן הסתם גדל בסביבה רעה. אולי התכוון לשלם ליהודי על הביצים, אלא שנתקף זעם בלתי נשלט. ושמא ניסוח הזימון לדין תורה היה חריף מדיי. ואולי טעיתי כשביישתי אותו ברבים בבית הכנסת.

"מרגע לרגע הצטברו בדעתי דברי סנגוריה על המלשין ועל נסיבות חייו. הכעס שהיה בלבי עליו התחלף בחמלה. בעקבות זאת התרכך גם לבו והוא פנה אליי באהבה ובחיבה".

שאלו רבי נחום: "אם כן, מדוע רצה להכותנו?". השיב הרב: "מפני שאתם לא עשיתם כמוני אלא הוספתם לחשוב עליו רעות. אילו הייתם מתאמצים ללמד עליו זכות – אין לי ספק שגם כעסו עליכם היה נעלם".

(על-פי 'עבד המלך')

(מתוך העלון השבועי שיחת השבוע)

"זאת התורה אדם" (במדבר יט', ד)

כשם שבאדם ישנם גוף ונשמה, כך גם בתורת ישראל ישנם גוף התורה (פשט הכתוב- 'נגלה') ונשמת התורה (פנימיותה, סודותיה ורזיה- 'נסתר'). במדור זה מובא פרוט נושאי הפרשה על פי 'נגלה', ובמדור שלאחריו יובא ביאורה של נקודה או של מספר נקודות מן הפרשה על פי פנימיות התורה.

נקודות עיקריות בפרשת בהר-בחוקותי

בהר

שמיטת השנה השביעית

ה' מצוה את משה בהר סיני לומר לבני ישראל: שנת השמיטה היא השנה השביעית לאחר שש שנות עבודת האדמה. את שנת השמיטה אנו מקדשים בשביטה מעבודת הארץ ובשמיטת (הפקרת) יבולי שנה זו הצומחים ועולים מאליהם ומותרים לכל. ה' מבטיח כי יבול השנה השישית יפרנס את ישראל גם בשנה השביעית ועד לצמיחת יבולי השמינית. המצוות בענין שנת השמיטה נוהגות רק בארץ ישראל:

ברכת השנה השישית

שואלת התורה: "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו?! ומשיב הכתוב: "וציוויתי את ברכתי לכם בשנה השישית, ועשות את התבואה לשלוש שנים" (לשנה השישית, השביעית, וחלק מן השמינית עד אשר תנבוט התבואה החדשה).

שנת היובל

לאחר שבע שמיטות (ארבעים ותשע שנים) תחול שנת החמישים, שנת היובל. מלבד דיני השמיטה הנוהגים בשנת היובל כבכל שנת שמיטה, נוספים בשנה זו דיני יציאת כל העבדים העבריים לחירות וכן חזרת הקרקעות (מידי החוכרים) לבעליהן הראשונים. את שנת היובל מקדשים ביום הכיפורים בתקיעת שופר, ומכאן שמה של שנת החמישים - על שם השופר הנקרא יובל.

שמירה על חלוקת הארץ לשבטים

אדמות ובתים בארץ ישראל אינם ניתנים למכירה גמורה

כי אם לחכירה בלבד. בשנת היובל מסתיים על פי התורה תוקפן של עסקאות הנדל"ן (החכרת אחוזות, בתים וקרקעות). שווי הקרקע או הנכס בעסקאות החכירה נקבע בהתאם למספר השנים שנותרו עד שנת היובל, בה יחזרו הקרקע או הנכס לבעליהן המקורי [על פי חלוקת הארץ (בתורה) לשבטים]. והטעם לכך, אומרת התורה: **"כי לי הארץ, כי גרים ותושבים אתם עמדי"**.

אפשרויות גאולת נכסי הנדל"ן

בנוגע לחזרת הקרקעות, הבתים וכו' לבעלים הראשונים מפרטת התורה אפשרויות לגאולת הנכסים:

המוכר בית בעיר מוקפת חומה, באפשרותו לגאלו (לרוכשו בחזרה) עד תום שנה מהמכירה. אולם אם לא גאל עד תום שנה, אזי המכירה היא לצמיתות ואינה חוזרת אף ביובל.

שונה הדבר בנוגע לבית הנמצא בעיר שאינה מוקפת חומה, אותו ניתן לגאול בכל עת. ואף אם אינו נגאל, יחזור לבעלים בשנת היובל. דין זה מתייחס במיוחד בנוגע לערי הלוויים - שלעולם יוחזרו להם שדותיהם ובתיהם.

איסור נשך הריבית

התורה אוסרת הטלת ריבית על הלוואה. ה' מזהיר מפני ניצול חולשת הלווה הזקוק לכסף (אף אם ייתרצה הוא במצוקתו לשלם ריבית, מכל מקום הדבר אסור בתכלית).

דיני עבד עברי ועבד כנעני

יהודי אשר (בשל מצוקתו הכלכלית) נאלץ למכור עצמו לעבד, יקבל בבית הקונה, האדון היהודי, מעמד מיוחד: אסור להעבידו בעבודות בזויות; עבודתו תהיה כעבודת

לשמוע בקול ה', אזי ימאס בהם ה' ויענישם בעונשים כבדים ונוראים שילכו ויחריפו באם יעמדו במרדם ולא ישובו בתשובה. התורה מפרטת שורה ארוכה של מכות וחוליים בבית ובשדה, בבריאות ובמשפחה ועד לגירוש מן הארץ, תוך מכות קשות מאויביהם שיכבשו את הארץ, יחריבו המקדש ויגלום לבין העמים.

בסיום הדברים הקשים מרגיע ה' ומבטיח כי גם בגלותם בארצות העמים לא יפר הוא את בריתו לאברהם, יצחק ויעקב ולא יכלם או יחליפם באומה אחרת (ובאחרית הימים ישובו הפרט והכלל בתשובה שלימה וסוף ישראל לשוב לארצם, באשר ברית נצח כרת ה' עם אבות האומה ובגאולה האמיתית והשלימה יקובצו כל בניהם לאחד אחד לארצם).

הנודר לה' ערך נפש'

הנודר 'ערך נפש' – להביא להקדש (לתרום כסף או שווה כסף למקדש ולמשרתים בו בקודש) ערך אדם כלשהו מישראל, באומרו "ערך פלוני עלי להקדש", יחושב ערך נפשו של אותו פלוני על פי גילו ומינו.

הנודר ערך זכר מבן עשרים עד שישים – ישלם להקדש חמישים שקלים, מגיל חמש ועד עשרים – עשרים שקלים, מבן חודש עד חמש שנים – חמשה שקלים ומגיל שישים ומעלה – חמשה עשר שקלים.

הנודר להביא להקדש ערך נקבה מגיל עשרים ועד שישים – ישלם שלושים שקלים, מבת חמש ועד עשרים – עשרה שקלים, מגיל חודש עד חמש שנים – שלושה שקלים ומגיל שישים ומעלה – עשרה שקלים.

כאשר אין יד הנודר משגת ערכים אלו, יעריך הכהן את יכולתו הכלכלית של הנודר ויקבע בהתאם לכך את הערך הכספי אשר יושת עליו (כל השקלים האמורים, הינם שקלי כסף שהיו נוהגים באותם ימים).

פועל שכיר; ישוחרר עם משפחתו לאחר שש שנות עבודה; ובהגיעה שנת היובל, אף אם טרם מלאו שש שנים לעבודתו, יצא לחופשי חינם. לעולם אין לרדות בעבד עברי באשר בני ישראל הינם עבדי ה' ולא עבדים לעבדים. לעומתו, עבד גוי קנוי הוא בקניין הגוף ועבודתו מלאה ולצמיחתו. עבד זה אינו יוצא לחירות ועובר כנכס בירושה.

עבד עברי הנמכר לגוי

יהודי שמצבו הכלכלי הירוד אילצו למכור עצמו לגוי תושב הארץ, יוצא גם הוא בשנת היובל. ועל כל פנים, על קרוביו מישראל מוטלת החובה להזדרז ולגאלו קודם שנת החמישים, בהתאם לשווי דמי השנים שנותרו עד היובל. ועל כל פנים, עד לגאולתו, מחוייבים אחיו היהודים לעמוד על כך שאדונו הגוי אינו מתעמר ורודה בו, ומנמקת התורה: "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים..."

חיזוק נוסף לשלושה ציונים

בסיום הפרשה מחזקת התורה שלושה ציונים אודותם כבר למדנו: איסור עבודה זרה על הבטיה השונים (כעשיית אלילים, פסל, מצבה או אבן משכית); חיוב שמירת השבת; יראת המקדש.

בחוקותי

"אם בחוקותי תלכו..."

הקב"ה מבטיח לבני ישראל, שאם ילכו בחוקות התורה יזכו לברכה גשמית ורוחנית: הגשמים ירדו בעיתם, תבואות השדה ופרי העץ יהיו בשפע, יזכו הם לשבת לבטח בארצם מבלי שחיות טורפות יטרידום, פחדם יפול על אויביהם שיחששו להתגרות בם, זרעם ירבה ויפרוץ, אלוקים יהיה בקרבם ויזכו לגדולה רוחנית.

"ואם לא תשמעו לי..."

אולם, אם לא ילכו בני ישראל בדרכי התורה ולא יאבו

דיני המוקדשים ותמורתם

משהקדיש אדם בהמה טהורה וראויה לקרבן, ניטלה ממנו האפשרות להמירה (להחליפה בכסף או בשווה כסף) כי מרגע הקדשתה חלה הקדושה על גופה. ואם בכל זאת ימירה המקדיש, יהיו גם הבהמה שהקדיש וגם תמורתה קודש.

ואם הבהמה המוקדשת טמאה לא תחול הקדושה על גופה באשר אינה ראויה להקרבה, והיא תימכר בשוויה שעל פי הערכת הכהן. ובמקרה שהתורם עצמו יהיה מעונין לקנותה, ישלם הוא את ערכה בתוספת חמישית (עשרים אחוזים משוויה).

כך הוא גם בנוגע לאדם המקדיש בית ורוצה לפדותו בכסף או שווה כסף תמורתו, עליו לתת שווי הבית על פי הערכת הכהן ובתוספת חמישית.

אם אדם אחר (לא המקדיש) מעונין לקנות את המוקדש מידי ההקדש, לא יחויב בתוספת החומש.

התורה קובעת כי שוויו של שדה תבואה שהוקדש: חמישים שקל כסף לכל מידת 'חומר שעורים'. ובאם יחפוץ המקדיש לפדותה בעצמו, יוסיף על ערכה כנ"ל תוספת חומש.

אף שגם כאן מאפשרת התורה למקדיש לגאול את שדהו (בתוספת חומש), מכל מקום בענין זה ישנו סייג: אם קודם בוא היובל נמכר השדה (בחכירה) על ידי גזבר ההקדש לאדם אחר, מכירתו מפקיעה אותו מידי בעליו הראשונים, ובהגיע היובל יחולק השדה בין הכהנים.

אך אם המקדיש את השדה אינו בעליו המקורי אלא חכר אותו מיד בעליו הראשונים, אזי בשנת היובל ישוב השדה לידי בעליו הראשונים, גם אם נמכר בינתיים על ידי הגזבר.

בהמשך הפרשה, על פי העקרונות האמורים, מוסיפה התורה דינים נוספים מדיני חרמות ומעשרות להקדש ותמורתם: אין למכור או לגאול רכוש אשר הוחרם להקדש; לעומת זאת בנוגע למעשרות, אפשר לפדותם בשווים ובתוספת חומש; מן הבקר ומן הצאן יופרש להקדש כל בעל חי עשירי. אין להמיר את המוקדשים, ומי שבכל זאת המיר - יהיו גם כאן הבהמה ותמורתה קודש.

לעבוד ולשבות

נקודות בעיבוד קל מתוך שיחה של הרבי מליובאוויטש

אין מתנות חינם

מדוע קבע הקב"ה עיקרון זה? למה הקב"ה, שהוא 'תכלית הטוב', לא יעניק מברכותיו לברואיו בלא שיצטרכו לעמול על כך?

התשובה היא, שאדרבה, דוקא בגלל שהוא 'תכלית הטוב' ורוצה בטובתו האמיתית של האדם – לכן קבע שכל דבר יושג רק על ידי עבודה, משום שרק דבר שהאדם מגיע אליו בעמלו וביגיעתו – זה דבר טוב באמת.

דברים שניתנים חינם נקראים 'נהמא דכסופא' (=לחם בושא). מתנת חינם אינה מתנה ואין בה נחת וסיפוק. אך כשאדם עמל והתייגע ואחר כך קיבל שכר על עבודתו – שמחתו שלימה ואז הוא מרגיש שקיבל דבר טוב באמת. לכן דרושה עבודת ה', כדי שהשפע האלוקי יתקבל כשכר עבודה ולא כמתנת חינם.

הריבית כסמל

המצוה שמסמלת עיקרון זה יותר מכל המצוות האחרות היא איסור ריבית. האדם הנזהר מריבית מבטא בכך את רצון ה', שכל דבר יושג רק על ידי עבודה ועמל. לעומת זאת, החוטא ונוטל ריבית, סותר בהתנהגותו את הכלל הבסיסי שמאחורי כל קיום התורה והמצוות. אם אפשר להרוויח בלי עמל ויגיעה, מכספו של הזולת – לשם מה דרוש כל קיום התורה והמצוות?

לכן כל המקיים מצוה זו – "מקבל עול שמים", וכל המלווה בריבית – "פורק ממנו עול שמים".

(מתוך הספר "שלחן שבת")

על פי 'ליקוטי שיחות' כרך ג')

"כי ימוך אחיך... אל תיקח מאיתו נשך ותרבית"

בפרשת השבוע מזהירה התורה שלא להלוות (ולא ללוות) בריבית. אזהרה זו מסתיימת במילים: "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים". מסבירים חז"ל: "כל המקבל עליו עול ריבית – מקבל עול שמים, וכל הפורק ממנו עול ריבית – פורק ממנו עול שמים".

מתעוררת כאן השאלה, למה נבחרה דוקא מצות ריבית לסמל את קבלת עול מלכות שמים? במה נתייחדה ממצוות אחרות, עד שקיומה או אי קיומה הם ביטוי לעצם הקשר בין האדם לבוראו?

רווח ללא מאמץ

מהי בעצם ריבית? תמציתה של הריבית היא עשיית רווח בלי מאמץ, מעמלו של אדם אחר. כשאדם מלווה כסף לרעהו, שוב אין זה כספו שלו, אלא של הלווה (אם כי הלווה חייב לו כסף). המלווה בריבית נהנה אפוא מכסף שאינו שלו, רק מכח העובדה שבעבר היה שייך לו (אין הדבר דומה למשקיע בעסק, שאז זה כסף שלו שמופקד בעסק, והוא נהנה מרכושו הוא; בעוד שכסף ההלוואה שוב אינו שייך למלווה).

דבר זה מסביר למה מסמל קיומו של איסור ריבית את כללות עבודת ה'. הקב"ה ברא את עולמו באופן שכל ברכה ושפע יבואו רק על ידי עבודה ועמל. הדבר אמור הן על החיים הגשמיים והן על השפע והברכה הרוחניים שבאים מלמעלה. המצוות הן ביטוי לעיקרון זה של עבודת האדם, שצריך לעשות מעשים טובים כדי להשיג דרגה רוחנית כלשהי.

חסידות על הפרשה בהר-בחוקותי

עבודה מתוך הליכה ועלייה מתמדת אם בחוקותי תלכו (כו,ג)

מפרש הבעל שם טוב:

"אם בחוקותי" – הפסוק מדבר באדם שהגיע לחוק קבוע בעבודתו, שממנו הוא אמנם לא גורע אך גם אינו מוסיף, מצווה עליו התורה:

"תלכו" – אסור לו לישראל במצב זה, אלא עליו לחדש

ולהוסיף בעבודתו מתוך הליכה ועלייה תמידית.

זהו שכתוב (תהילים פא) "כי חוק לישראל הוא, משפט לאלוקי יעקב": "כי חוק לישראל הוא" – מי שעבודתו היא בבחינת חוק קבוע, ללא תוספת, "משפט לאלוקי יעקב" – יצטרך לתת על כך דין ומשפט.

(כתר שם טוב עמ' לה)

התורה ניתנה להאיר את חושך העולם פרשת בהר

שם פרשתנו, 'בהר', מזכיר את המעמד הנשגב של מתן תורה, תכלית העלייה, ואילו בפרשה עצמה מסופר על תכלית הירידה – יהודי שנמכר לשמש לעבודת אלילים.

ללמדך, התורה לא ניתנה לנו כדי לאפשר את המשך הישיבה במדבר, תוך התבודדות מהעולם; היא ניתנה כדי שנוכל להכנס להנהגה הטבעית של ארץ ישראל (דבר המאפשר גם את הירידה והנפילה שעליה מסופר בפרשתנו), והמטרה היא להאיר את החושך השורר בעולם בנר מצוה ותורה אור.

(לקוטי שיחות כרך יז עמ' 304)

בקרו אותנו באתר ובפייסבוק:
שיעורים, ניגונים ושידורים חיים.

www.tanyaor.com

ספר התנ"ך

עזרה ראשונה לנפשו

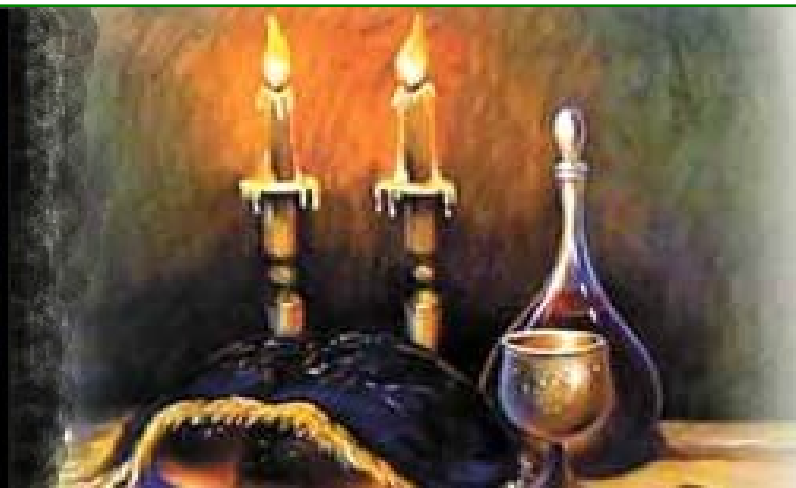
שבת שלום!!!

כתיבה, עריכה, והגהה: הרב יאיר כלב
ליקוט, רעיונות ועימוד: חי דמארי
להערות, הארות, הצעות או תיקונים, אנא כתבו לנו
tanyaor4u@gmail.com

הרבי מליובאוויטש הנהיג ועודד שכל אשה ובת (מגיל רך ביותר ולפחות מגיל 3) תדלקנה נרות שבת וחג.

צאת השבת	הדלקת נרות	עיר (שעון קי"ז)
20:11	18:54	י-ם
20:13	19:09	ת"א
20:14	19:01	חיפה
20:11	18:59	ב"ש

נהנתם? העבירו הלאה, לזכות עוד ועוד יהודים בהרחבת המודעות למקורותינו.

נא לשמור על קדושת הגיליון